

ВРЕМЕЉОБ

Афонсо Круз

КЊИГЕ КОЈЕ СУ ПРОГУТАЛЕ МОГ ОЦА

НЕОБИЧНА
И МАГИЧНА ПРИЧА
О ВИВАЛДУ БОНФИНУ

Креативни центар

Наслов оригинала
Afonso Cruz, OS LIVROS QUE DEVORARAM O MEU PAI
A ESTRANHA E MAGICA HISTORIA DE VIVALDO BONFIM

Original edition by Editorial Caminho, Portugal, 2010
Os Livros Que Devoraram o Meu Pai
© Editorial Caminho, 2010

За издање на српском језику © Креативни центар 2011

књига четврта
прво издање

Превод с португалског
Ана Кузмановић-Јовановић

Уредник едиције
Љиљана Маринковић

Уредник издања
Бојана Савовић

Лектура
Виолета Бабић

Дизајн
Андреј Војковић

Илустрација на корицама
Мирољуб Милутиновић Брада

Припрема за штампу
Небојша Митић

Издавач
Креативни центар, Београд, Градиштанска 8
тел.: 011 / 38 20 464, 38 20 483, 24 40 659
www.kreativnicentar.rs
e-mail: info@kreativnicentar.rs

За издавача
Љиљана Маринковић, директор

Штампа
Графипроф

Тираж
2.000

ISBN 978-86-7781-883-8

ВРЕМЕПЛОВ

Афонсо Круз

КЊИГЕ КОЈЕ
СУ ПРОГУТАЛЕ
МОГ ОЦА

НЕОБИЧНА
И МАГИЧНА ПРИЧА
О ВИВАЛДУ БОНФИЛУ

Превела с португалског
Ана Кузмановић-Јовановић

Креативни центар

За моју гецу

Књиге и још књига...

Вивалдо! Вивалдо! Вивалдо! Вивалдо! – викао је шеф канцеларије, али је Вивалдо тај глас чуо из даљине, док се губио иза ћошка.

Тако је моја бака почела причу о Вивалду Бонфину, мом оцу. Он је радио у Седмом пореском рејону, окружен досадним, напорним, обичним, заморним светом препуним папира, докумената и сличних канцеларијских и бирократских ствари које се праве од дрвећа. Био је то свет без књижевности. Моја мајка била је трудна, пливао сам у њеној материци, обртао се у то трагично време као веш у машини за прање. Мој отац је мислио само на књиге (на књиге и на још књига), али живот је мислио другачије, његов живот мислио је на нешто друго, био је растројен, па је отац морао да нађе посао. Живот често нимало не мари за оно што волимо. Ипак, отац је носио књиге (књиге и још књига) у одељење за финансијске послове и тамо тајно читао кад год би уграбио прилику. То баш није препоручљиво чинити, али било је јаче од њега. Мој отац је волео

књижевност више него ишта. Увек би сакрио понеку књигу испод образаца, формулара и осталих папира узвишених назива, претварајући се да нешто из њих чита. То баш није било лепо, али је мој отац мислио само на књиге. Ето, то ми је бака причала док су јој се мисли борале по челу.

Никада нисам упознао свог оца. Кад сам се родио, њега већ више није било на овом свету.

Степенице и степениште

Шта је то еуфемизам? То је када желимо да кажемо нешто што може да заболи, па да бисмо то избегли, користимо мање оштре речи. На пример, ја могу да кажем да мој отац више није на овом свету, уместо да кажем како је умро од инфаркта. Звучи као еуфемизам: *није више на овом свећу* уместо *умро је*, али није тако. У питању је објективна истина, као што ћете видети. Без икакве стилске фигуре.

Једног поподнева, једног сасвим обичног поподнева, мој отац је читао неку књигу, коју је држао испод пореског обрасца како шеф не би приметио да не ради. Тог поподнева он је од силне занесености, дубоко усредсређен на читање, упao у књигу. Изгубио се у читању. Када је шеф канцеларије пришао столу мог оца, њега више није било. На столу је, поред неколико пореских образаца, стајао примерак *Осџрва докџора Мораа*, отворен на последњим страницама. Жулио (тако се звао шеф мог оца) позвао га је: Вивалдо! Вивалдо! Али од мог оца није било ни трага ни гласа. Уронио је у књижевност; живео је у том роману.

Моја бака каже да то може да се догоди кад смо заиста усредсређени на оно што читамо. Можемо да уђемо у књигу, баш као што се догодило мом оцу. То је исто толико просто као и када се нагнете над ограду терасе упркос томе што можете да паднете с висине од неколико спратова, само што је мање опасно. Јесте, јер читање може бити на више спратова. Од баке сам сазнао да је извесни Ориген, на пример, тврдио како постоји прво, површно читање и друго, много дубље, алегоријско. Нећу да се удубљујем у ту тему. Довољно је знати да добра књига треба да има више од једног слоја, треба да буде кућа на више спратова. Приземље не служи књижевности. Добро је за грађевину, удобно за оне који не воле да се пењу степеницама, корисно за оне који не могу да се пењу, али су за књижевност неопходни спратови нанизани један на други. Степенице и степениште, уз слова, низ слова.

Њен глас понекад прозукне

Јуче сам напунио дванаест година, због чега је и започела читава ова авантура. Прослава је прошла уобичајено, као и толике друге које сам већ имао. Дошла је цела фамилија: браћа и сестре, стричеви, стрине и понеки пријатељ и комшија. Имали смо тарту и отпевали смо рођенданску песму. Све као и обично. Восак се сливао низ свеће на тарту, гости су усмерили рођенданску песму к мени, плескали су и смејали се од задовољства. Лансирао сам дванаестогодишњи дах право на свеће, које су се угасиле од тежине ваздуха. Торта је распарчана без милости. А када је коначно пао мрак, и пошто су сви гости отишли кућама, бака ми је рекла, уз онај свој расејани поглед, да следећег дана свратим до ње. Тог дана добио сам поклоне од свих, осим од баке. То ме је зачудило, јер се никада дотад тако нешто није догодило. Чак и кад им памћење попусти, баке никада не заборављају поклоне.

И зато сам наредног дана после школе отишао код баке. Рекла ми је да седнем, показавши набораном

руком софу на пруге. Кад год јој дођем у посету, седим на тим пругама. И она је села, крећући се лагано у цветној хаљини. Прошла је руком кроз косу, поправила глас и наочаре. Њен глас понекад прозукне док седа или кад се мало напрегне. Док сам жвакао кекс, објаснила ми је да сам већ момчић и да имам одређене одговорности. Било је време да сазнам истину. Њене речи биле су пуне седих власи, али сам могао да осетим да у њима има живота. Разговор је био озбиљан. Зато сам је пажљиво слушао. Говорила је о мом оцу и испричала ми је како је оног поподнева у финансијском одељењу ушао у књигу и да никада више нисмо чули ништа о њему (а ја сам дотад мислио да је читава трагедија око тога што сам остао сироче последица болесног срца. „Доживео је инфаркт“, то сам увек слушао о свом оцу).

По свему судећи, мој отац је предвидео ту могућност. Знао је да би могао да упадне у понор књижевности, па је затворио књиге на бакин таван. Дванаест година је очева библиотека, са свим тим књигама поређаним по полицама, чекала мене. Предао је кључеве свог књижевног утврђења мојој баки: *Дај му их кад будеш смајрала да може да ишчиџа мој џаван књиџа*, рекао је отац неколико недеља пре него што је отпутовао на онај свет књижевности.

Помпезно ми је предала кључеве. На том тавану наћи ћу све очеве књиге, укључујући и *Осџрво докџора Мораа*, коју је искористио да пређе у свет књижевности. Примео сам тај поклон помало напет.

Коначно ћу упознати оца, кренућу његовим стопама, прећи ћу све речи које је он већ прешао, пронаћи ћу га иза неке реченице, међу ликовима неког романа. Или сам бар у то веровао...

Отац Елијаса Бонфина напустио је овај свет. То се догодило једног послеподнева док је затрпан канцеларијским материјалом седео за својим радним столом, дубоко усредсређен на књигу *Осврво докџора Мораа*. Да ли је разлог његовог одласка читање? Да ли га је оно одвело на улице којим шетају Раскољников и господин Хајд, јунаци чувених књижевних дела? Да ли је захваљујући читању и сам постао прича?

Тражећи оца, Елијас Бонфин дошао је до одговора на ова питања...

